

Asistența Parentală Profesională – formă alternativă de protecție a copiilor în dificultate
Foster Care – alternative form of protection for children in need

Vîrlan M., dr., conf., șefa catedrei Asistență Socială, UPSC ”Ion Creangă”

Dița M., lector catedra Asistență Socială, UPSC ”Ion Creangă”, doctorand

Summary

Child welfare is an area that has interested all people over many centuries, placing greater emphasis in the late nineteenth century, when forces were concentrated on protecting children from parents of violent or poor, placing their children in a form school or another. Reforms should be focused on a system of services to meet all the needs of children, to protect the vulnerable such as children in difficult circumstances, to offer them the chance to develop their full capacities and enable them to participate the key decisions that affect them and foster care is one way to success in this regard.

Key-words: foster care, child in need, social protection, family, parents

Rezumat

Bunăstarea copilului este un domeniu care i-a interesat pe toți oamenii pe parcursul mai multor secole, punându-se mai mare accent în secolul XIX-lea, când forțele erau concentrate asupra protejării copiilor de părinții violenți sau săraci, plasându-și copiii într-o formă de instituție sau alta. Reformele trebuie să se concentreze asupra unui sistem de servicii care să satisfacă toate nevoile copiilor, să-i protejeze pe cei vulnerabili precum sunt copiii aflați în situații dificile, să le ofere șansa de a-și dezvolta în totalitate capacitățile și să le permită să participe la deciziile cheie care îi privesc iar asistența parentală profesionistă reprezintă o cale de succes în acest sens.

Cuvinte-cheie: asistență parentală profesionistă, copil în dificultate, protecție socială, familie, părinți.

La momentul actual în Republica Moldova, copiii aflați în dificultate reprezintă unii din cei mai principali beneficiari ai sistemului de Asistență Socială, care se confruntă cu un șir de probleme. Problema de bază cu care se confruntă familia și copilul este sărăcia, care necesită o abordare suplimentară deoarece aceasta deseori duce la lipsirea copilului de posibilitatea și dreptul de a trăi, a crește și a se dezvolta într-o familie.

Familia reprezintă cea mai importantă „curea de transmisie” a normelor culturale din generație în generație, spunea R. K. Merton. Drepturile civile ale copilului încep din familie. Familia este un agent fundamental pentru conștientizarea importanței drepturilor omului și respectarea acestora, precum și a valorilor umanității, a identității și tradiției culturale proprii sau ale altor civilizații. În acest sens, stabilirea unui echilibru între autoritatea părintească și aplicarea drepturilor copilului, inclusiv a dreptului la libera exprimare, care reprezintă o necesitate ce trebuie îndeplinită prin toate metodele posibile. [3]

În ultimii ani, datorită situației social-economice precare apar tot mai mulți copii în dificultate (copii în situații de risc). Categoria copiilor aflați în dificultate se extinde și include copii plasați în instituții de ocrotire, copii rămași fără ocrotire părintească, copii cu dezabilități, copii abandonați, copii ai străzii, copii în conflict cu legea, etc. Cu părere de rău, acești copii sunt lipsiți de mediul familial, din diverse motive, bine cunoscute de către specialiștii din domeniul asistențial și anume: sărăcia, emigrarea părinților, decăderea din drepturi părintești sau abandonul maternal.

Conform ultimilor date statistice oficiale oferite de Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei în anul 2014 au fost luați la evidență 3326 copii rămași fără îngrijire părintească. Printre principalele motive de stabilire a statutului de copil rămas fără îngrijire părintească este plecarea peste hotare a unicului sau ambilor părinți (44,8% din copii), decăderea din drepturi părintești (17,1%) și alte motive cum ar fi: lipsa condițiilor de trai, neîndeplinirea obligațiilor părintești sau părinți țințuiți la pat/ grad sever de dizabilitate (20%), etc.

Copiilor rămași fără îngrijire părintească în cele mai dese cazuri li s-au aplicat forme de protecție familială, în special integrarea în familii extinse (58%), dar și plasarea în instituții de tip rezidențial - 13,6%. [2]

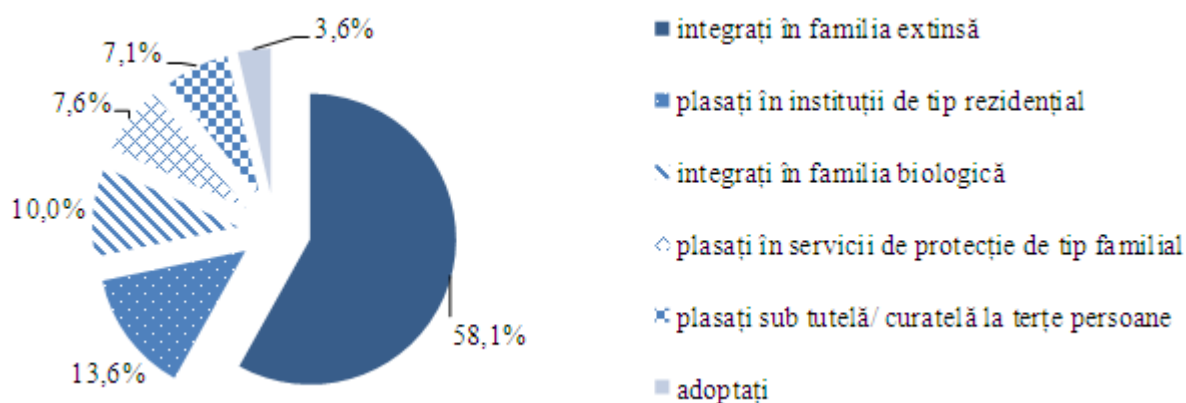

Figura 1. Forme de protecție aplicate copiilor rămași fără ocrotire părintească, 2014 [2]

Susținerea familiei este modalitatea cea mai eficientă de a oferi condiții normale de viață copiilor, de a preveni situațiile în dificultate. A sprijini copilul, fără a sprijini familia este practic imposibil, pentru că mediul cel mai favorabil pentru dezvoltarea acestuia îl constituie propria familie. În acest scop este importantă intervenția statului, organizațiilor non-guvernamentale în promovarea politicilor active de sprijin familial, prin dezvoltarea și acordarea serviciilor sociale profesionale, menite să prevină și să asiste familia în depășirea situațiilor de criză.[1]

A fi părinte înseamnă a transmite, respectiv a acționa ca intermediar între societate (categorii, clase, grupuri) – ai cărei (căror) agenți investiți cu puterea de a transmite sânt părinții – către copil. A fi copil înseamnă a primi (a recepta) mesajul pe care părinții îl transmit. Poziția părinților e sinonimă cu competența cognitivă și interacțională, cu certitudinea, în timp ce, copilăria echivalează cu absența cunoștințelor și abilităților, cu neputința. Rolul părinților în educarea copiilor nu poate fi nespecific și marginal câtă vreme experiențele primare au o importanță crucială în interiorizarea valorilor.[3]

În contextul celor expuse mai sus, este important de menționat că familia reprezintă un sistem de referință important pentru elaborarea, punerea în aplicare și evaluarea politicilor sociale din domeniu. Aceasta se datorează faptului că familia este instituția fundamentală în toate societățile, una dintre cele mai stabile forme de comunități umane, care asigură perpetuarea speciei, evoluția și continuitatea vieții sociale. Familia este considerată și o sursă de creare a bunăstării, presupunând participarea membrilor ei la activitățile producătoare de venituri, sprijinul intergenerațional, menținerea solidarității acestora. [4,5] În acest sens, în țara noastră a fost creat serviciul Asistență Parentală Profesionistă – ca alternativă la instituționalizarea copiilor rămași fără îngrijire părintească.

Asistența Parentală Profesionistă - este un serviciu social, care oferă copilului îngrijire familială substitutivă în familia asistentului parental profesionist, în baza delimitării drepturilor și responsabilităților cu privire la protecția drepturilor copilului și intereselor lui legale între direcția asistență socială și protecție a familiei / Direcția pentru ocrotirea și protecția minorilor din municipiul Chișinău și asistentul parental profesionist. Serviciul de asistență parentală profesionistă este prestat la nivel local și se instituie pe lângă direcția asistență socială și protecție a familiei / Direcția pentru ocrotirea și protecția minorilor din municipiul Chișinău. Beneficiari ai serviciului sânt copii care se află temporar sau permanent în cel puțin una dintre următoarele situații:

- sânt privați temporar sau permanent de mediul lor familial;
- necesitățile lor speciale nu pot fi asigurate de către familia biologică;
- sunt sau pot deveni victime ale unei forme de violență, traficului de ființe umane, abandonului sau neglijenței, relelor tratamente, exploatării în timp ce se află în îngrijirea unuia sau ambilor părinți, a reprezentantului legal sau a oricărei alte persoane responsabile de îngrijirea acestora;
- copilul lipsit efectiv de grija părinților în situații determinate de absența acestora, cu excepția copilului ai cărui părinți sânt plecați peste hotare;
- copilul luat de la părinți din cauza existenței pericolului iminent pentru viața sau sănătatea acestuia ori aflat în situație de risc;
- copilul căruia i s-a stabilit statutul de copil rămas temporar fără ocrotire părintească;
- copilul căruia i s-a stabilit statutul de copil rămas fără ocrotire părintească;

- copilul cu dizabilități, părinții sau persoanele în grija cărora se află copilul care au nevoie de timp pentru recuperare;
- mamele minore cu risc de abandon al copilului.

Asistența Parentală Profesionistă este un serviciu de stat și o formă de protecție a copiilor lipsiți de o familie și activează în baza unui regulament și standarde minime de calitate:

- angajare oficială în câmpul muncii,
- venit lunar de aproximativ **2200-2400 lei**,
- poliță de asigurare medicală,
- carnet de muncă cu contract individual de muncă.

Un Asistent Parental Profesionist asigura la domiciliul său îngrijirea, creșterea și educarea temporară a copilului.

Serviciul de Asistență Parentală Profesionistă este una dintre cele mai bune soluții pentru copiii separați de familia lor naturală.

Asistența Parentală Profesionistă (APP) este un serviciu social, care oferă copilului îngrijire familială substitutivă în familia asistentului parental profesionist, în baza delimitării între autoritatea locală și asistentul parental profesionist a drepturilor și obligațiilor referitor la protecția drepturilor și intereselor legale ale copilului. Pentru copiii separați de familia lor naturală, acest serviciu de asistență este una dintre cele mai bune soluții, doar în aceste familii el este îngrijit, educat. [6]

APP este un serviciu social specializat, care oferă copiilor îngrijire familială substitutivă în familia unui asistent parental profesionist. Asistentul parental profesionist este angajatul Serviciului de asistență parentală profesionistă, care asigură la domiciliul său îngrijirea și educarea copilului pentru o perioadă determinată de timp. *Scopul* APP este de a oferi copilului îngrijire într-un mediu familial substitutiv pentru o perioadă determinată de timp.[8]

În familia asistentului parental profesionist pot fi plasați în același timp până la trei copii, excepție constituind plasarea împreună a fraților și surorilor, când numărul copiilor plasați în familia asistentului parental profesionist poate fi majorat până la 4 copii.

Cu toate că familia asistentului parental profesionist oferă copiilor în situații de risc căldura familială și toate cele necesare pentru o creștere și dezvoltare armonioasă a copilului, totuși acești părinți pot întâmpina unele dificultăți. Rezultatele unui studiu realizat de noi ne permite să evidențiem problemele și dificultățile cu care se confruntă familiile de asistenți parentali profesioniști și anume: probleme de relaționare și comunicare cu copiii, probleme de integrare familială și socială a copilului, probleme de sănătate și probleme comportamentale a copilului. Aceste rezultate sunt redată grafic în figura 2.

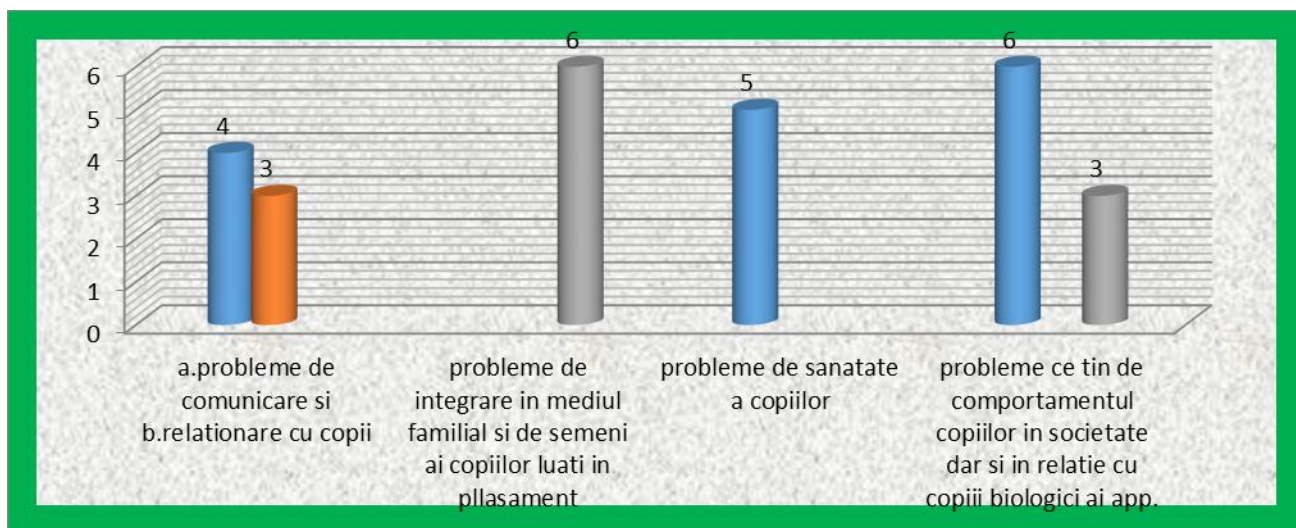

Fig. 2. Probleme și dificultăți în familia APP

Cu toate acestea, majoritatea asistenților parentali profesioniști susțin că copilașii lor se simt foarte bine acasă la ei, se vede pe fața lor o oarecare bucurie și fericire. Sunt alimentați la timp, au jucării, dorm liniștit, au înregistrat deja rezultate bune la școală, și-au făcut prieteni noi și unii chiar zic că nu vor să se întoarcă acasă înapoi:

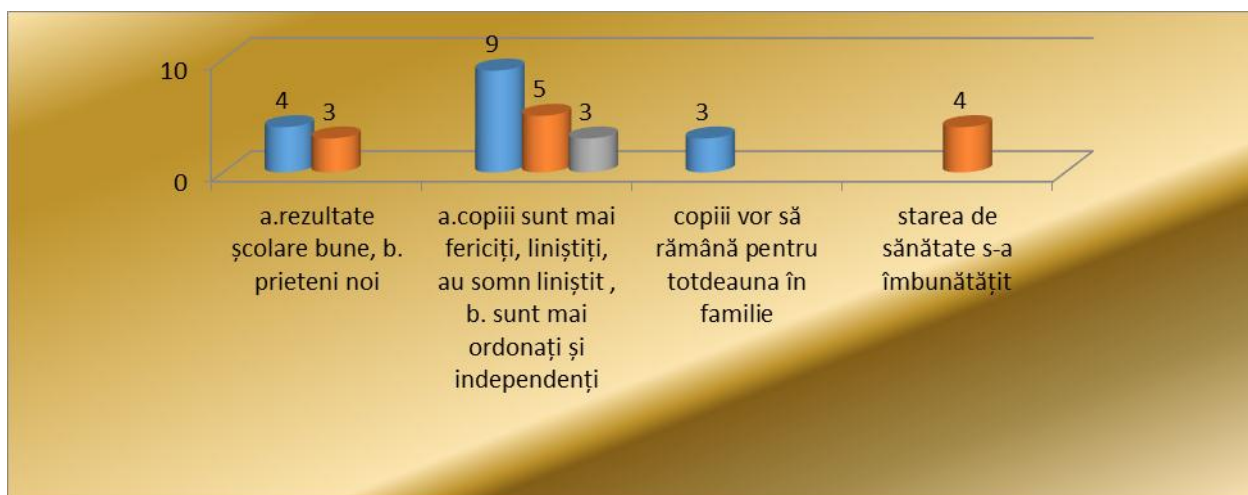

Fig. 3. Impactul APP asupra evoluției copilului din plasament

În figura 3 este prezentat grafic impactul asistenței parentale profesioniste asupra creșterii și dezvoltării copiilor. Astfel, în urma plasamentului copiilor în familiile-substitut, peste o scurtă perioadă aceștia înregistrează rezultate școlare bune, își fac prieteni noi, sunt mai fericiți, ordonați, deștepți, somnul devine liniștit și în general starea de sănătate se ameliorează simțitor.

Astfel, putem confirma faptul că totuși APP are un efect pozitiv asupra creșterii și dezvoltării copiilor aflați în dificultate, în special asupra dezvoltării personalității acestora, care vor ajunge la maturitate fiind gata pregătiți pentru viața de adult.

Specialiștii din domeniul protecției sociale a copilului rămas fără ocrotire părintească afirmă serviciul APP este unul eficient deoarece acesta:

- oferă copiilor un cămin familial pe care nu l-au avut
- îi ajută la formarea deprinderilor de viață
- le oferă acestora grijă și educație părintească
- le schimbă comportamentul de la unul deviant spre unul normal și social adecvat
- le oferă posibilitatea de a frecventa școala și grădinița

Asistenții sociali susțin foarte mult ideea dezvoltării serviciului APP ca formă alternativă de protecție a copilului în dificultate. Așa cum, din cauza crizei economice dar și altor factori cauzali, apar tot mai mulți copii rămași fără îngrijire părintească, acest serviciu are un rol foarte important ce va duce la dezvoltarea unor copii sănătoși ca și copiii care cresc în familiile biologice.

Copiii nu sunt vinovați de faptul că părinții lor nu-i pot crește și întreține, ei trebuie să crească într-o familie. De aceea, noi, cei implicați în domeniu trebuie să oferim această șansă copiilor creând cât mai multe servicii alternative.

Bibliografie:

1. Abandonul copiilor în Republica Moldova. Guvernul Republicii Moldova. UNICEF. Chișinău: Trigraf Tipar, 2005.
2. Anuarul Statistic al Republicii Moldova / Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015
3. Bulgaru M. Aspecte teoretice și practice ale asistenței sociale, Chișinău: CE USM, 2000.
4. Codul familiei al Republicii Moldova, adoptat prin Legea Republicii Moldova nr. 1316-XIV din 26.10.2000 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, 2003.
5. Convenția Internațională cu privire la drepturile copilului, adoptată la New York la 20.11.1989, în vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993 // Tratatate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990-1998). Ediție oficială. Chișinău, 1998, vol.1,
6. Dilion M., Grigoraș S. Asistența parentală profesionistă. Ghid de aplicare practică. Chișinău, 2003.
7. Declarația drepturilor copilului, proclamată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20.11.1959 prin Rezoluția nr. 1386 (XIV) // Drepturile copilului și tânărului. Documente internaționale. București, 2002, vol. 1.
8. Malcoci L. Servicii sociale comunitare destinate copiilor în situații de risc//Parteneriate în dezvoltarea serviciilor de alternativă pentru copii și familii în situație de risc. Chișinău: DFID. 2003.

Primit 31.05.2016